

Azt állítani, hogy a földmérés egyértelműen ebben az irányban fejlődik-e tovább, még korai, de az biztos, hogy ez a legfelkapottabb fejlődési irányok egyike (a robotrepülőkkal végzett légifényképezés mellett), melyet mi magunk a tavalyi hannoveri Intergeo szakkiallítás kiállítójaként is megtapasztaltunk, de a rendezvényt meglátogató kollégák is igazolhatnak.

Summary

Our Company, the Geodesy Ltd. owns the most recent Mobile Mapping

technology in Hungary and even in the surrounding countries as well. We have purchased our Riegl VMX-450 at the end of 2011, so we have more than one and a half year of experience with this extremely unique surveyor system. In the past 18 month we have used our system in Istanbul, Turkey to collect geometric and color information for a large facade reconstruction project. We measured railways, highways, built-up and agricultural areas. We made as-built maps and planning maps. We have collected geometric and attribute information for tree cadaster GIS in

Germany, and we have an order from a well-known Italian sport car manufacturer, to measure their test track.

Csörgits Péter
főmérnök

Geodézia Zrt.,
csorgits.peter@geodezia.hu

Pontszórásos térképek készítésének automatizálása

Agárdi Norbert

Bevezetés

A geoinformatika megjelenése komoly változást hozott a tematikus kartográfiában. Jelentősen meggyorsult a tematikus térképek elkészítése a tér és adat összekapcsolásának hatékony megoldása révén. Ráadásul az elmúlt években a geoinformatikai programok számos szempontból sokat fejlődtek, elősegítve a minél sokoldalúbb tematikus térképek készítését.

Ezek ellenére az átlagos geoinformatikai szoftverek által felkínált tematikus módszerek választéka elmarad a térképszerkesztésnél ismert módszerek sokszínűségétől, és ezek között is találunk olyat (pl. pontszórás), amely jelentősen eltér a hagyományos kartográfiában megszokott megjelenési képtől. Emellett a nyomdai úton sokszorosított térképek végső grafikai megjelenítéséhez sem mindig eléggé főkészültek ezen szoftverek.

Cikkemben a hagyományos pontszórásos térkép lehetséges szerkesztését mutatom be a jelenlegi technikai eszközökkel, emellett egy utat is felkínálok, hogy hogyan hoznék létre nyomdakész tematikus térképet geoinformatikai adatbázisból.

Egy lehetőség

Egyrésztől, a mindennapi használatból egyre inkább kiszorulnak az igényesen megszerkesztett térképek, főleg az internet követel gyorsan áttekinthető, egyszerű, mondhatnánk primitív ábrákat [1]. Másrésztől csak a fejlettebb, drágább GIS-szoftverek tartalmaznak olyan széles körű térképszerkesztési lehetőségeket, amelyek megközelítik egy kartográfus igényeit. Így a közepes képességű geoinformatikai programok számos előnyös tulajdonságuk mellett, hátrányokkal is bírnak az általános grafikai szoftverekkel szemben. A legfontosabbak ezek közül:

- szűk keretek közé vannak szorítva az ábrázolási módszerek [1];
- kevés GIS-szoftver ismeri a Bézier-görbét, nehéz egyes grafikai elemek, pl.:határband készítése;
- a geoinformatikai programok mostohán kezelik a névrajzot (pl. nem lehet a neveket ívre illeszteni, a betűket arányosan elosztani, sok térképen sajnos névrajzi elemek még érintkeznek is egymással);
- a térképen kívüli tartalom megjelenítési (keret, jelmagyarázat) lehetőségei eléggé kezdetlegesek (sokszor

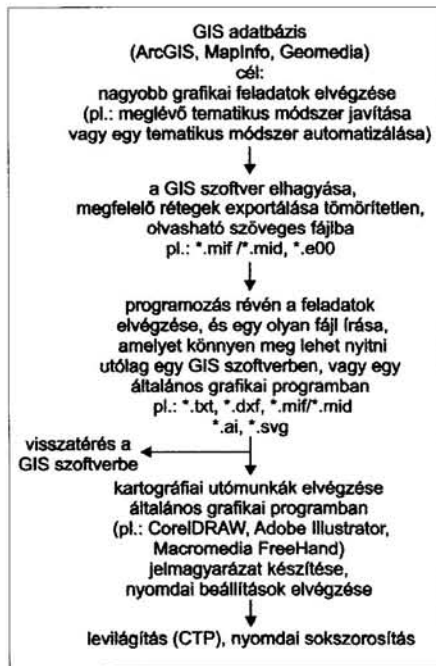
ezeknek a túlzott egyszerűsége is ront a térkép kinézetén);

- alacsony szintű a nyomdai előkészítés eszközkészlete (ezért a nyomdai sokszorosításra alkalmas térkép létrehozása, amely a kartográfiai követelményeknek is megfelel sokszor nehéz).

Összegezve, egy geoinformatikai programmal elkészített térkép számos kartográfiai hiányosságot tartalmazhat, főleg ha a weben publikált térképeket vesszük figyelembe. Ezért célszerű a tematikus térképek szerkesztésénél nemcsak a geoinformatikai, hanem az általános grafikai programok előnyeit is kihasználni.

A célom az, hogy a kész térkép egy általános grafikai programban jelenjen meg, ahol a szükséges grafikai kiigazításokat és nyomdai beállításokat végre lehet hajtani (természetesen csak a geoinformatikai feldolgozás elvégzése után). Ehhez elsősorban a geoinformatikai és az általános grafikai programok közötti hatékony adatátvitel véghezvitele szükséges. Ennek megoldása révén, a folyamat során számos olyan gyakorlati feladat megoldható programozás segítségével, amelyeket az említett szoftverek

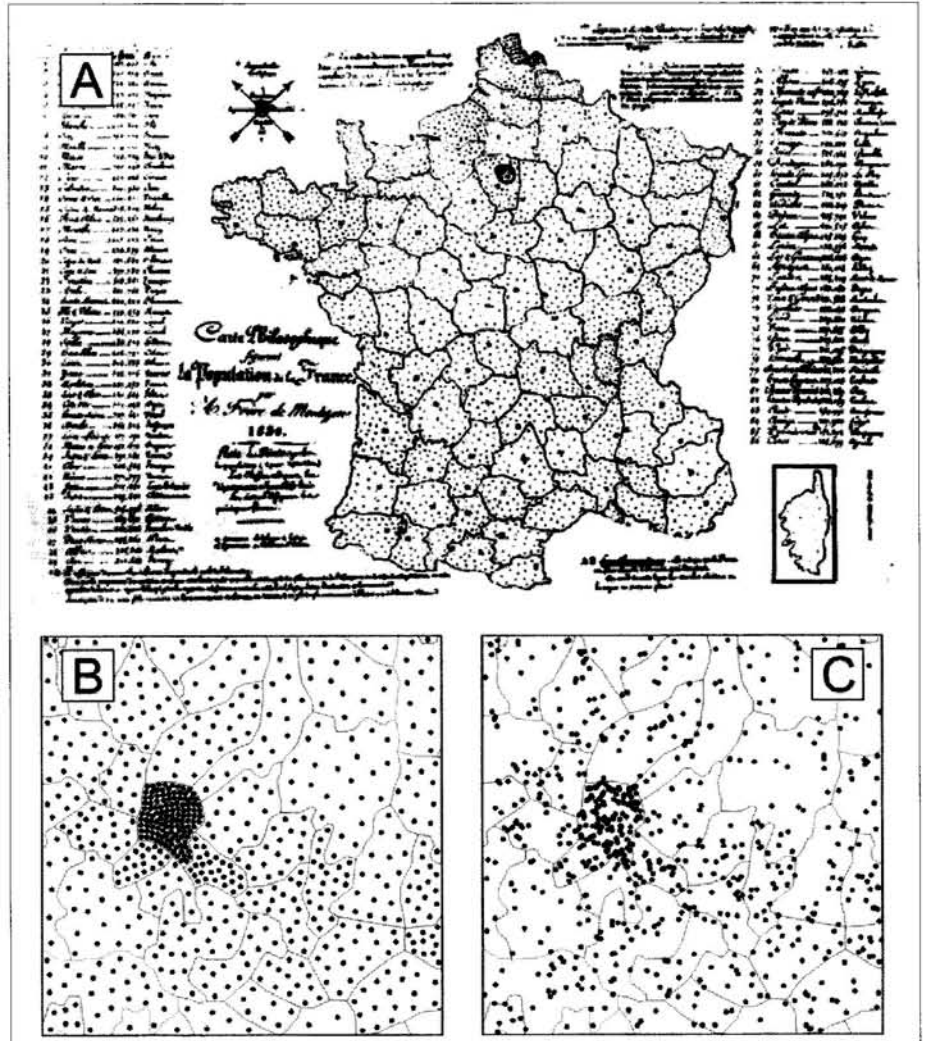
nem tudnak automatikusan elvégezni. A cikkemben tárgyalandó pontszórás automatizálásánál is ezt a lehetőséget használom ki. Hasonló gondolatmenetet követek, mint amelyet Pápay professzor úr vázolt fel magyarországi akadémiai székfoglalójában, amely szerint bizonyos kartográfiai problémák megoldásához több szoftver komplex alkalmazása és programozási ismeretek szükségesek [1]. Összefoglalásként az 1. ábrában mutatom be az általam javasolt folyamatot, amelyet a pontszórás automatizálásánál is követtem.

1. ábra. A munkafolyamat

A pontszórásos tematikus térkép elkészítése

Az egyik legtöbb időt igénybevevő munka a pontszórásos tematikus térképek szerkesztése volt a tradicionális kartográfiában. A módszer lényege a térbeli eloszlás szemléletes bemutatása, de ügyelni kell arra, hogy a leg-sűrűbb részekben se olvadjanak össze a pontok, elméletileg leszámolhatók legyenek [2] [3]. A pontszórás nehézsége a pontok eloszlásában rejlik. Rendezett képet kell mutatniuk, de nem szabad, hogy egy szabályos mintázat képét adják. A geoinformatikai programok hiányossága ezen alapelvek figyelmen kívül hagyásában rejlik, így a GIS-szoftverrel készült pontszórás grafikai képe elmarad a hagyományosétól (2. ábra).

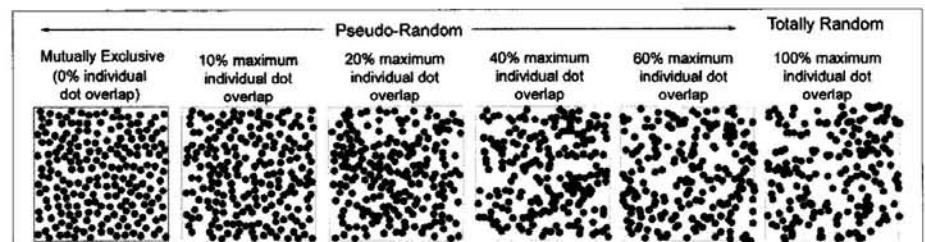

2. ábra. Pontszórás régen és ma
A: Az első pontszórásos térkép: Carte philosophique figurant la population de la France (1830), B: Egy hagyományos pontszórásos térkép, C: Pontszórás GIS-szoftverrel

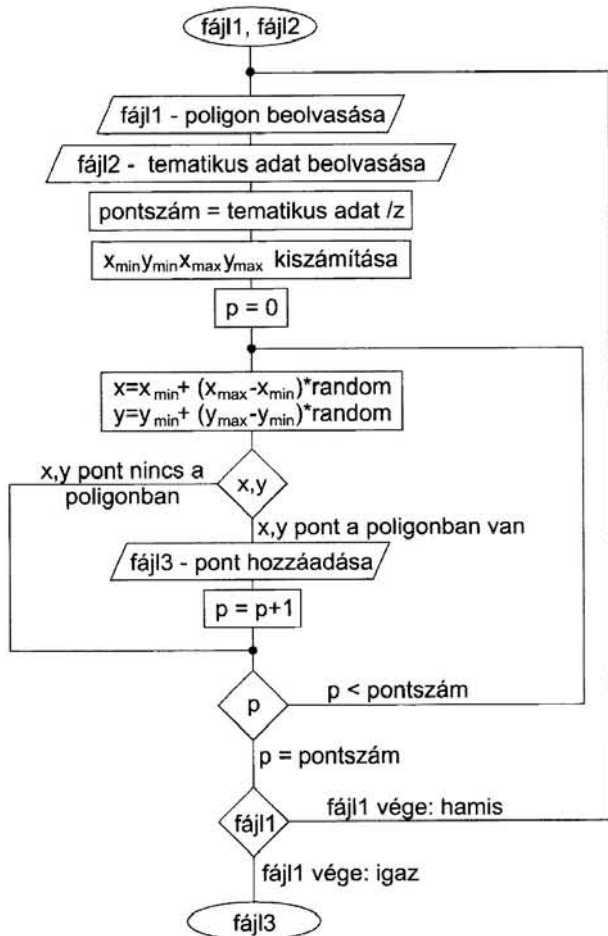
A GIS-szoftverek pontszórását könnyű összefoglalni. Kiindulási alapként minden esetben lehatárolt területek (poligonok) szolgálnak, amelyekhez tartozik egy kiszámolt pontszám. A pontszórás folyamatát a GIS-szoftverek véletlenszerű (random) szórással végzik [4] [5] [6], ezt látjuk a GeospatialPython weboldalon közzétett forráskódban is [7]. Előnye a gyorsaságában mutatkozik, viszont hátránya az, hogy megengedi a pontok átfedését egymással, rontva a grafikus megjelenést. Ezt igazolja a 3. ábra [8].

A felvetés jól mutatja, hogy szükséges a GIS-programok által felkínált pontszórás javításával foglalkozni (ezt alátámasztja az is, hogy hagyományos pontszórásos módszert követő tematikus térkép egyre kevesebb jelenik meg manapság), amelyet igazolnak például a Thematic Cartography and Geographic Visualization [9] című könyvben és Martin Davis által a Lin.earth.inking internetes blogon felvetett javítási ötletek is [10].

A kartográfiailag hű pontszórás automatizált előállítására jó megoldás az

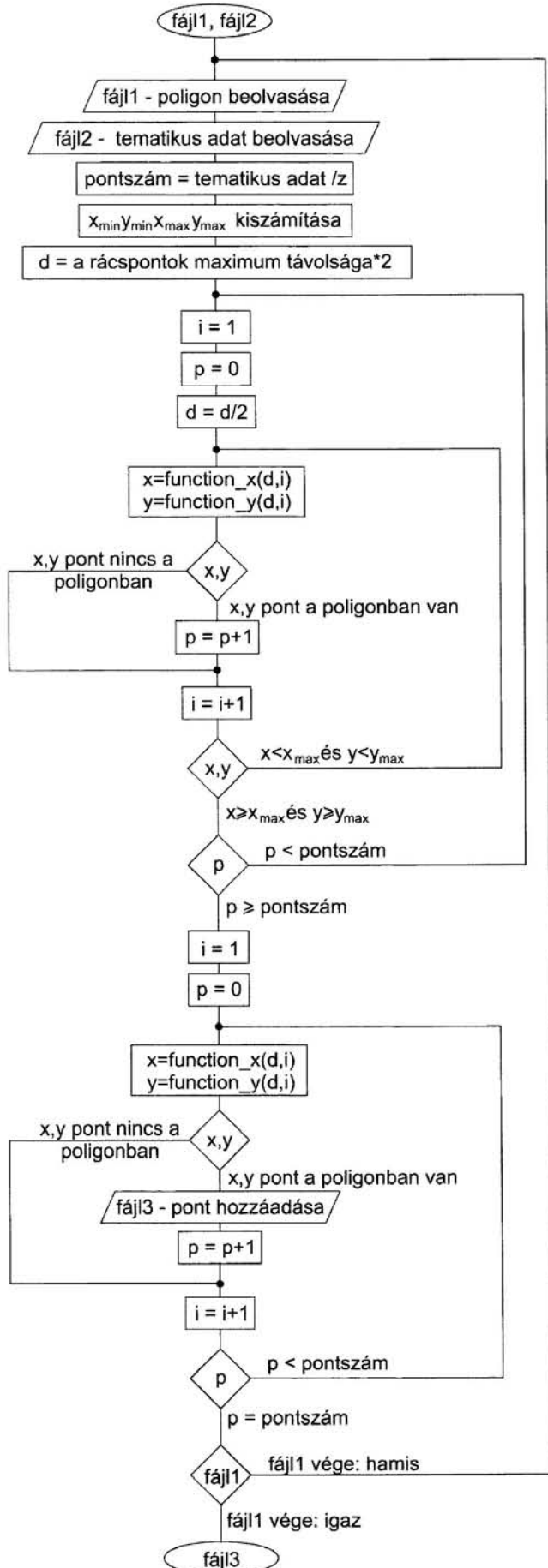
3. ábra. Pontok átfedésének megengedése [8]

A geoinformatikai programok által készített pontszórás, random szórás

A hagyományos kartográfiai pontszórást megközelítő folyamatábra

- fájl1: poligonokat tartalmazó fájl
- fájl2: tematikus adatokat tartalmazó fájl
- fájl3: pontszórás által kapott pontokat tartalmazó fájl
- z: egy pont hány egységet jelöl
- x,y: pont koordinátái
- $x_{min}, y_{min}, x_{max}, y_{max}$: poligon szélsőértékei
- random: 0 és 1 közötti folyamatosan változó random racionális szám
- function_x(d,i), function_y(d,i): egy mintázatot kirajzoló függvények, ahol d a rácstávolság, i pedig a függvényváltozó

4. ábra. A pontszórás folyamatábrái

1. ábrán felvázolt folyamat követése. Azt használom ki most is, hogy a munka menete közben, lehetőség kínálkozik programozás segítségével nagyobb grafikai feladatok elvégzésére.

Egy geoinformatikai program által készülő pontszórást egyszerűbb algoritmussal is szemléltetni lehet, ezzel szemben a hagyományos, szép megjelenítésű pontszórás automatikus előállítás bonyolultabb. Kísérletként a GIS-szoftverek által alkalmazott véletlenszerű pontszórás programozás segítségével egy mintázatot kirajzoló függvény segítségével történő szórásra cseréltem. Ezt egy script megírásával végeztem, ahol az elsődleges eredmény a pontszórás pontjainak középponti x, y koordinátája (4. ábra).

Ezeket a koordinátákat a térkép véső megjelenítésének megfelelően egy olvasható fájlba íratom ki, például, ha GIS-programba kívánok visszatérni, akkor: .txt, .dxf, .mif/.mid-be, ha általános grafikai programban folytatom a munkát, akkor: .ai, .svg-be, ha webes publikálás a cél, akkor: .svg-be. Ezen fájlok strukturális leírása a weben megtalálható [11] [12] [13].

Ez a módszer sikeresnek bizonyult, innentől a hangsúly a mintázat kiválasztásán volt.

Az elkészült pontszórás

A hagyományos pontszórás minél jobb megközelítéséhez többfajta mintázatot, és azok kombinációját próbáltam ki. Az eredmények biztatók, és a hibák könnyen kijavíthatók, kihasználva azt

az előnyt, hogy a kapott állományt a célnak megfelelően általános grafikai programmal is meg tudom nyitni (5. ábra).

Összefoglalás

A sokkal több időt igénybevevő bonyolultabb grafikai megoldások, egyedi tematikus módszerek kialakítása a geoinformatikai programoknál véleményem szerint még mindig várta magára. Egyben fontos megjegyezni, hogy vannak olyan módszerek, amelyeknek teljes automatizálása nem lehetséges.

Cikkemben felvázoltam egy olyan munkafolyamatot, amelyet követve kísérletet tettem a hagyományos kartográfiai pontszórás automatizálására. Ezeknek tükrében, érdemes a geoinformatika adta lehetőségeken javítani, néhány esetben pedig továbblépni, és az új ötletek segíthetik a geoinformatika fejlődését is [14].

Irodalomjegyzék

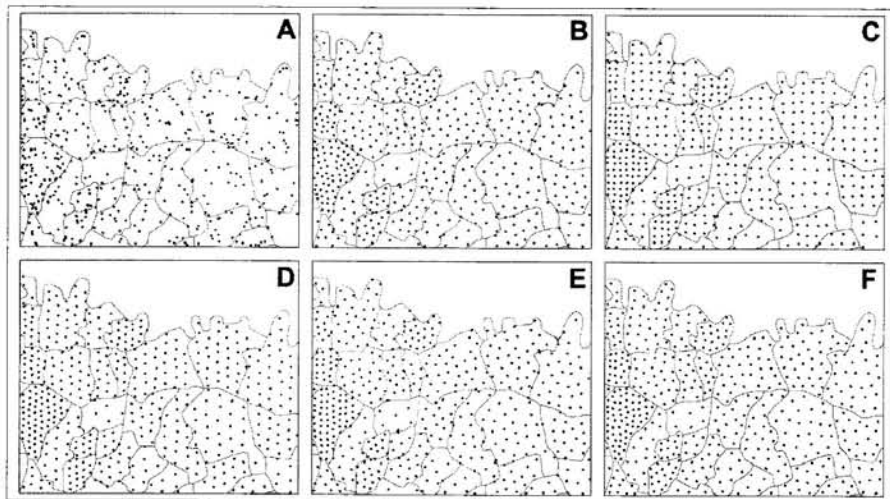
- [1] Pápay Gy.: Újszerű koncepciók a gyakorlati és az elméleti kartográfiában, Geodézia és Kartográfia, 64. évfolyam, 2012 7-8. szám (Az MTA székfoglaló ünnepségén elhangzott előadás: <http://lazarus.elte.hu/hun/tantort/2011/2011-04-21-papay-szekfoglalo/szekfoglalo>)
- [2] Klinghammer I.-Papp-Váry Á.: Tematikus kartográfia, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1997
- [3] Papp-Váry Á.: Térképtudomány, Kossuth Kiadó, Budapest, 2007
- [4] <http://blogs.esri.com/Support/blogs/mappingcenter/archive/2008/04/24/dot-density-mapping.aspx>

- [5] http://www.kxcad.net/MapInfo/MapInfo_Professional/MapInfo19-12.html
- [6] <http://andywoodruff.com/blog/indiemapper-is-here/>
- [7] <http://geospatialpython.com/2010/12/dot-density-maps-with-python-and-ogr.html>
- [8] Kimerling, J.: Dotting the Dot Map, California, 2008, Prezentáció http://downloads2.esri.com/MappingCenter2007/resources/presentations/Kimerling_2008_UR_Colloquium.pdf
- [9] Slocum, T. [sz.]: Thematic cartography and geographic visualization, második kiadás, 2005
- [10] Davis, M.: More Random Points in JTS (Lin.ear th.inking blog), 2010 http://linear-thinking.blogspot.com/2010/05/01_archive.html
- [11] Adobe Illustrator (Ai) file format specification (1998) <http://partners.adobe.com/public/developer/en/illustrator/sdk/AI7FileFormat.pdf>
- [12] Drawing Exchange Format (DXF) file format specification (2007) http://images.autodesk.com/adsk/files/acad_dxf0.pdf
- [13] Scalable Vector Graphics (SVG) file format specification (2011) <http://www.w3.org/TR/SVG/>
- [14] Elek I.: A térinformatika fejlődéséről, Geodézia és Kartográfia, 62. évfolyam, 2010 3. szám

Summary

Automation of Compiling Dot Density Maps

The designing of thematic maps have changed dramatically with the appearance of geoinformatics. The technological environment has been completely modernized. We can create a thematic map faster, but we often can not reach the visualization level that traditional cartography could perform. GIS programs are yet to be supplemented with time-consuming graphic features. This fact is demonstrated by the description of dot spreading thematic method, which highlights improvement and development potentials in GIS with programming.

5. ábra. A: GIS-szoftver által készített pontszórás, B-E: pontszórás különböző mintázatok és kombinációjuk alapján, F: Az E ábra kézi javítása

Agárdi Norbert
Doktorandusz,
ELTE TTK
Földtudományi
Doktori Iskola,
Tudományos
segédmunkatárs

MTA CSFK Földrajztudományi Intézet
anmap6@gmail.com